

“Студенти ме јесу питали да ли бих хтео да будем на листи и ја сам потврдно одговорио”, каже ректор Владан Ђокић у разговору за “Време”. Причали смо о ударима на универзитет, његовим одласцима у Брисел и томе да ли се боји да студентски покрет скреће удесно. А на констатацију да ће морати отићи са места ректора ако постане посланик или, ко зна, премијер, професор Ђокић каже: “Видећемо да ли ће и када доћи тај тренутак. Може да буде пре, а можда и после завршетка мог ректорског мандата”.

Владан Ђокић, ректор Универзитета у Београду, човек је са много обавеза, од којих неке није могао ни да сања када је ступио на дужност. Рецимо – да ће покушавати да брани студенте од прогона, хапшења и пребијања или по Бриселу објашњавати под каквим је притиском српска академска заједница. Можда није могао да замисли ни да ће по

режимским гласилима бити називан “убицом” и “лоповом”.

У само једноме се, када се прича о Ђокићу, слажу власт и противници власти – у претпоставци да ће баш он бити носилац студентске листе кад избори коначно буду расписани. У разговору за “Време”, Ђокић први пут изричито каже да га студенти јесу питали да буде на листи и да је он позив прихватио. Али листа још није сасвим готова, а камоли званична. Ових дана је Ђокић добио моћан аргумент у руке – Универзитет у Београду већ је у првом уписном року примио више бруцоша него претходних година. Изгледа, ипак, да “студенти-блокадери” и сам Ђокић нису успели да упропасте универзитет, као што је сугерисала власт.

“Прво бих се осврнуо на назив ‘блокадери’ којим власт и њени медији покушавају да дискредитују студенте и да их таргетирају”, каже Ђокић на почетку разговора за “Време”. “Ваља дочарати својим присталицама да ће студенти уништити Универзитет и државу, а истина је супротна – студенти се залажу за владавину права и институције, дакле за државу. Тако да ‘блокадери’ нису уништили ни уписни рок. Провладини медији и представници власти више од годину и по дана обмањују грађане тврдећи да студенти напуштају наше факултете, да неће бити довољно бруцоша. Један званичник је причао о ‘великом егзодусу’, министри препоручују родитељима да не уписују децу на државне универзитете. То је неразумна кампања, они омаловажавају свој државни универзитет – најбољи, најстарији, најчувенији у региону.”

“ВРЕМЕ”: Да ли можда побуна студената баш привлачи бруцоше Београдском универзитету?

Поверење у Универзитет расте јер ми први пут после осам година имамо повећан број пријављених и уписаних кандидата

ВЛАДАН ЂОКИЋ: Очито све неистине чине да власт додатно губи легитимитет – грађани им не верују. С друге стране, поверење у Универзитет расте јер ми први пут после осам година имамо повећан број пријављених и уписаних кандидата. У првом уписном року уписано је око 700 кандидата више него претходне године. То је охрабрујуће за Универзитет. Имамо око 15.300 места, попуњено је већ скоро 11.700, а имамо још два уписна рока.

За прву годину основних студија имамо стотинак студијских програма, а на тридесет су попуњена сва места. На још десет су попуњена сва буџетска места. Постоје и програми који нису тако популарни.

Заправо је огроман јаз – сви би да студирају психологију, архитектуру, економију, организационе науке... За наставника физике пријавио се један студент.

То је вишегодишњи проблем. Универзитет је начинио платформу за решење, коју је упутио Влади пре две и по године, али нисмо добили никакав одговор о томе како да заједнички решимо проблем.

Имамо неколико студијских програма на којима се по четири кандидата пријављују на по једно место – психологија на Филозофском факултету или логопедија на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију. Имамо традиционално факултете који попуне капацитет у првом уписном року – архитектура, стоматологија, медицина, електротехника, ФОН... А има и нових момената, рецимо грађевинарство је ове године већ попунило сва места.”

Најмање заинтересованих има за професорска и наставничка занимања, на математици, физици, биологији, географији и хемији. Али за решење је потребна сарадња са државом, а ње нема.

У тој платформи сте предлагали да студије буду комбиноване, рецимо да неко заврши за наставника математике и физике. Зар не може Универзитет нешто и сам, без одговора Владе који нећете дочекати?

Универзитет мора да сарађује у одлукама о броју буџетских места или када се ради о томе који ће студијски програми бити фаворизовани. Ми смо државни универзитет, а друга је прича што нас држава сматра непријатељима.

С друге стране, мислите ли да нам треба оволико новинара, политиколога, правника и економиста? Или се тај број места држи само јер је популарно и исплативо факултетима?

Држава треба да има политику о томе која су занимања потребна и како да се образовање финансира. А ми имамо исте квоте по критеријумима од пре десет година. Потребна је свеобухватна реформа целог образовног процеса и универзитет треба да буде покретач тога, а не да нам се намеће са стране претњама и изјавама да универзитет треба “умирити” или “уништити”.

У свету је у току велико истребљење белих крагни кроз вештачку интелигенцију. Како се Универзитет односи према томе?

Поједини факултети, нарочито технички, имају студијске програме у које је вештачка интелигенција већ укључена. Вештачка интелигенција има предности и недостатке које ваља уочити и освестити образовањем. Наравно, она може да буде од велике помоћи и студентима и професорима, али може водити и злоупотребама. Поједини факултети су за то већ поставили принципе, али ће у наредном периоду то бити још важнија ствар у образовању код нас и у свету.

Варају ли студенти много уз помоћ вештачке интелигенције?

Могао бих да говорим о мојој дисциплини, архитектури. Има и ту ситуација да студенти могу уз помоћ вештачке интелигенције да пројектују читаво насеље зачас, уз убацивање одређених података. Али пројектовање је дуготрајан процес у којем се кроз фазе види напредак, пут од идеје до краја. Јасно је онда да ли студент сам долази до решења или га је у трену “произвео” на бази података.

Нас, изгледа, чека епидемија факултета. Министар Дејан Вук Станковић и други опет зазивају “већу конкуренцију” и стране универзитете. Видите ли то као претњу?

Универзитет у Београду је по многим критеријумима међу два одсто најбољих у свету и нема бојазан да ће га неко угрозити

То није претња уколико страни универзитети имају исте услове као наши. Универзитет у Београду је по многим критеријумима међу два одсто најбољих у свету и нема бојазан да ће га неко угрозити. Сви који желе да раде у Србији добродошли су, али мора да се зна ред у погледу критеријума, акредитација, броја наставника, простора...

Да ли се бојите да би страни универзитети могли бити доведени по лабавим критеријумима, правећи неке испоставе?

Против тога се залажемо. Био је покушај пре годину и по дана, пре почетка протеста, да се изменама закона омогући страним универзитетима да дођу без процеса акредитације и тако да се не зна ко наставу изводи. Чак је била идеја да држава Србија омогући буџетско финансирање на таквим факултетима. Томе смо се успротивили и тражили да сви испуњавају исте услове као наши факултети. Бојазан, дакле, није од страних факултета него од тога да они не буду на брзину привилеговани па угрозе наш вишедеценијски ангажман.

Има и друга шема. У Нишу се покушава оснивање Факултета српских студија, па Влада ускраћује буџетска места смеровима србистике, историје и руског, вршећи тако притисак да се ти смерови издвоје. Прети ли и Београду некакав “Факултет српских студија”?

Са овом влашћу могуће су свакакве егзибиције. То што помињете је класичан пример кршења аутономије универзитета, јер се формира нова високошколска установа без знања, мишљења и одобрења академске заједнице. Многи професори у Нишу су се успротивили, умала је цела академска заједница. Надам се да више неће бити таквих примера наметања нових факултета.

Током блокада факултета видели смо да приватни универзитети умеју ефикасно да угуше и примисао побуне. Шта вам то говори?

Па добро, код њих је доминантан економски интерес јер се финансирају искључиво школаринама. То је, мислим, био основни мотив да се настава некако реализује. Иако су многи студенти са приватних универзитета били веома активни у протесту и још увек учествују у покрету и доношењу одлука.

Причамо о разним видовима задирања у аутономију универзитета. Експлицитан је био улазак полиције у Ректорат крајем марта, када је студенткиња погинула на Филозофском факултету. Речено је да је у току предистрага и због могућих неправилности у раду Ректората. Има ли око тога нешто ново?

Немамо баш никакве информације. Управа криминалистичке полиције тада је упала у Ректорат, били смо таоци од десет ујутру до десет увече. Специфично је што је случај поверен Одељењу за борбу против корупције, што показује да то није везано за трагедију на Филозофском факултету јер би за њу било задужено Одељење за крвне деликте. Дакле, они су се у Ректорату само усмено позивали на случај са Филозофског, а у ствари су вршили притисак тражећи елементе корупције. Цео дан су претраживали просторије, отварали фиоке и ормаре, тражећи наводно коруптивне материјале и наравно да ништа нису нашли.

И данас не знамо где је тај процес, има ли истраге или је то још предистражни поступак. Немамо информације иако смо врло вољни да сарађујемо где год треба. Исто тако, пре годину и по дана поднета је кривична пријава против мене јер тобоже не дозвољавам студентима да студирају. Ни о томе немам информацију да ли пријава води некој истрази или је одбачена. То је принцип рада власти – тражи могућност да ућутка и застраши све који друкчије мисле и јавно то показују.

Поред свега осталог, ви сте крајем марта у режимским медијима постали и “убица”. Како се носите са тим страшним прозивкама?

Да, то је био нови моменат. Али власт је позната по томе да прави мету од свакога ко се супротстави, био то универзитетски професор, пољопривредник, адвокат или инжењер. Специфично је у академској заједници због тога што студентски покрет нема лидера, равноправно доноси одлуке и иступа, па је лако наћи неког другог, међу професорима који подржавају студенте, да се та особа прогласи за главног кривца, па и “убицу”, “ушашу”, “терористу” и “лопова”, доводећи у питање интегритет особе.

Инсистирају још једном – како се ви лично осећате због тога?

Видите, ја знам да су све то лажи. Свестан сам шта радим као ректор и професор. Радим исправну ствар – залажем се за аутономију и подржавам студенте који се боре за праведно друштво. Немам никакву двојбу да треба тако да наставим.

Има ваших колега професора који друкчије гледају на ствар, па и неких декана по Србији. Ево, један професор је постао и премијер. Колико је подељен наставни колектив?

Сигуран сам да и даље велика већина академске заједнице стоји уз своје студенте, али још је битније што све више грађана подржава студенте

Највећа већина академске заједнице подржала је првобитне студентске захтеве, који нису били политички, већ усмерени на одговорност за погибију шеснаест људи. На нашем Универзитету су иза студентских захтева стали сви декани, директори института, сви проректори и ја као ректор. У тој подршци захтевима ништа се није променило.

Студенти су потом, пошто су видели да захтеви неће бити испуњени, све преусмерили на расписивање парламентарних избора. То значи политичку артикулацију, али студенти заправо желе да се тако омогући решавање првобитних захтева. Већина професора подржава и то, али неки од њих имају друкчије ставове о томе како до циља доћи.

И студенти се залажу за демократско друштво, у којем свако има право да изнесе став – у томе нема ништа спорно. Сигуран сам да и даље велика већина академске заједнице стоји уз своје студенте, али још је битније што све више грађана подржава студенте јер је питање читавог друштва у каквој земљи желимо да живимо и шта су нам приоритети.

Многи тврде да је само узак круг студената остао у пленумима и да припрема

изборе док су се други мало дистанцирали. Шта знате о томе?

Немам информације о томе колико студената иде на пленуме, то је студентска ствар. Ово је дугачак процес па је логично да има успоне и падове. Мењају се структуре студентског покрета, неки су завршили факултете, други су дошли, мења се и начин доношења одлука и комуникације. Но, и даље је јасно да они стоје јединствено и да имају велику подршку.

Професори који подржавају студенте, укључујући и вас, видно се труде да тим студентима не деле никакве савете, макар не јавно. Питају ли вас нешто иза затворених врата?

Нема затворених врата. Са студентима смо више пута разговарали и групно и појединачно, као декани, проректори, ректори, о разним проблемима. Дакле, постоји комуникација студената и професора, као што постоји комуникација студената и представника неких других дисциплина, од којих студенти добијају савете рецимо по питању правосуђа, економије или других важних области.

Мислите на израду изборног програма студентске листе, који је нека врста јавне тајне?

Студенти праве програм, он је у једној мери већ готов, на остатку се ради

Студенти праве програм, он је у једној мери већ готов, на остатку се ради. Биће спреман кад избори буду расписани. Нема разлога да бринемо да ли ће студенти бити спремни када куцне час.

Ви сте седели са премијером Ђуром Мацутом и, како сте рекли у прошлом интервјуу за “Време”, нормално разговарали. Зашто студенти у побуни не могу да седну са опозицијом и другима да договоре изборну тактику?

То је питање за њих. Мислим да су студенти у све кренули са идејом да са својом листом иду на изборе. Треба похвалити то што су одмах рекли да их власт не интересује, да на листи неће бити студената већ представника којима они верују и који ће моћи да заступају њихове ставове. На листи би, дакле, требало да буду људи од поверења, већина без икаквог политичког искуства, како су студенти и хтели, али људи на које студенти могу да се ослоне.

Дакле, од почетка су истакли “антипартијски” однос, чак и не формирају странку већ покрет и групу грађана за изборе. Пред студентима је и даље питање односа према неким странкама и имаће одговор на то. Као што знате, тражили су најпре да их опозиционе странке подрже, неке су то прихватиле, друге нису. Али све су још нагађања док не знамо да ли ће, када и којих избора бити. Док се то не зна, није потребно ни пожељно улазити у појединости даљег деловања.

Постоји само једна претпоставка о вама око које се слажу и режим и опозициона чаршија – да ћете ви бити носилац студентске листе. Хоћете ли?

Листа још није заокружена. Студенти су у праву кад неће да износе имена кандидата са листе пре него што су избори расписани

Одавно сам рекао да би ми била част, задовољство и понос да будем на студентској листи. Иза тога стојим и данас. Ако студенти сматрају да могу да помогнем, ја ћу то прихватити. Али не могу то да кажем с обзиром на то да листа још није заокружена. Студенти су у праву кад неће да износе имена кандидата са листе пре него што су избори расписани. Зашто немамо већ сада листе владајуће или неке опозиционе странке? Није ствар само у томе да ли ће кандидати са студентске листе бити мета прљаве кампање, него је напросто логичан приступ у питању – зашто износити имена кандидата кад избори могу бити тек за годину дана?

Знамо да су студенти увелико питали људе који желе да буду на студентској листи. Претпостављам да је то и са вама био случај.

Студенти ме јесу питали да ли бих хтео да будем на листи и ја сам потврдно одговорио

Студенти ме јесу питали да ли бих хтео да будем на листи и ја сам потврдно одговорио.

Ви путујете у Брисел и разговарате са европским званичницима. О чему тачно?

Пре свега о стању академске заједнице и притисцима на њу. Објашњавам ситуацију тамошњим члановима академске заједнице, али и неким другим институцијама. Врло је тешко људима из збиља демократских земаља да схвате да се у нашој земљи догађају овакве ствари и да се овако газе државни универзитети. Покушавам да их алармирам, упозорим на упаде у институције, пребијања студената и професора, хапшења и пресуде као у случају студента Андреја Танка пре неколико дана. Причам о медијском, административном, правном и финансијском притиску на нас, што моји тамошњи саговорници не могу увек да разумеју јер се дешава у земљи која је кандидат за Европску унију. Тамо причам као ректор и у лично име, али никад као представник неког другог, рецимо студентског покрета.

Надам се да не учитавам много када кажем да сте проевропски настројен човек. С друге стране, студенти пишу меморандуме о Косову, на скуповима говоре неки људи који су изразито антизападно оријентисани. Како то видите?

Свако има право на мишљење. Студенти бирају говорнике у зависности од порука скупа, тога где се одржава, ко га организује... То јесте право студената. Суштина тог покрета је да се политичка и друга опредељења оставе по страни, а да главно буду владавина права, ослобађање медија, да тужилаштва и судови раде слободно, да избори буду поштени, да се гоне корупција и криминал. Да, речју, живимо у друштву које има европске вредности. Нису студенти цабе возили бицикл до Стразбура и трчали до Брисела. Ишли су тамо где мисле да ће наићи на разумевање за оно за шта се залажу – вредности које важе у Европској унији. Ми смо петнаестак година кандидати за чланство и тај процес ће ићи много брже, једноставније и искреније кад данашња власт више не буде власт.

Дакле, не бојите се “скретана удесно” студентског покрета?

Не.

Не бих да вас терам да будете политички аналитичар, али да ли верујете у последње најаве председника Александра Вучића да ће убрзо парламентарни па одмах потом председнички избори?

Он је више пута говорио разне контрадикторне ствари, тако да то не вреди коментарисати. Многи се “пецају” на ту пропаганду. Кад се избори распишу, тада ћемо моћи да говоримо конкретно. Сигурно је једино да ће студентски покрет бити спреман кад год да буду избори. То ће бити тренутак да се сазнају још многе ствари, а до тада нагађањима не треба придавати значај.

Верујете ли у победу студентске листе?

Победа је сигурна. Студенти су будућност. Ниједна власт не може да победи своју младост. Студенти имају све већу подршку, а власт све мању. Уверен сам да ће студенти победити.

Ако постанете посланик или, ко зна, премијер, морате отићи са места ректора по слову Статута. Да ли ће то бити лака одлука?

Видећемо да ли ће и када доћи тај тренутак. Може да буде пре, а можда и после завршетка мог ректорског мандата.

(Време)